

Lodovico Guicciardini, *Beschrijvingen van de hele Nederlanden, ook genoemd Nederduitsland*, Nederlandstalige uitgave uit 1612

P 274 – 276

Beschrijving van Vlissingen

P 274

Vlissingen is de tweede stad van Walcheren. Het is gelegen in het zuidwesten op een mijl van Middelburg, tegenover Vlaanderen. Rond het jaar 1400 was het niet anders dan een toegangsweg naar Vlaanderen, zoals de kronieken vermelden. Maar het is later groter geworden en ongeveer veertig jaar geleden werd het met stadsmuren en poorten versterkt door de voormelde heer Adolf van Bourgondië. Daardoor spreekt men nu over een toegangsweg naar de wereld. Het heeft een zo geriefelijke en goede haven dat bijna alle schepen, gaande en komende van oost, west en zuid, hier varen. Het is een feit dat Vlissingen wel met recht en reden de sleutel van deze Nederlanden mag heten. Bijgevolg is het belangrijk om deze plaats te behouden, zoals Keizer Karel de vijfde te kennen gaf aan zijn zoon Filips in zijn bijzondere onderrichtingen.

BIJVOEGSEL

[Vlissingen is een zeestad, gelegen aan de zuidzijde van Walcheren. Het werd groot door de handel met verschillende naties. Deze stad is machtig en heersend op de zee, en is in heel Europa beroemd om zijn sterkte in de strijd op het water. In het begin behoorde deze stad tot de heerlijkheid van de graven van Zeeland, want in het jaar 1227 wordt Floris de derde in de kronieken vermeld. Graaf Willem de derde heeft Vlissingen in het jaar 1315 stadsrechten verleend. Maar in het jaar 1470 kwamen de heren van Borssele aan de macht, voor ongeveer honderd jaar. Daarna is de macht overgegaan op de doorluchtige prins van Oranje, die het ettelijke jaren in bezit had. Bij zijn overlijden heeft hij aan zijn zoon prins Maurits een rustige republiek nagelaten waar tot nu toe de vrede bewaard bleef.

In het jaar 1485 werd op 16 mei, Pinksteravond, Vlissingen overvallen door de Sluizenaren. De Schout¹ werd vermoord en de stad werd geplunderd en in brand gestoken. Velen werden gevangengenomen en meegenomen.

---

¹ Willem van Domburg.

De stad was toen nog open, niet ommuurd of omwald. De Sluizenaren vertrokken met hun roeiboten en richtten dagelijks zoveel schade aan in Zeeland dat men tegen hen moest optreden.

Verdediging van Vlissingen

Vandaag is Vlissingen een geweldige zeestad en is het als het ware de sleutel der zee van de Nederlanden. De hertog van Alva meende zich van deze stad te verzekeren, waarop hij zijn ingenieur Pacieco naar daar zond. Deze had reeds een kasteel ontworpen, ongeveer in dezelfde vorm als het kasteel van Antwerpen. Omdat hij echter andere opdrachten kreeg van de hertog bleef het werk onvoltooid. Daarna vreesde de hertog dat hem op Walcheren hetzelfde zou overkomen als in Den Briel. Daarom stuurde hij vanuit Brabant acht vendels Spanjaarden. De foeriers van dit leger waren 's morgens vroeg op Paasdag bij de magistraat op het stadhuis gekomen. Daar wilden ze regelingen treffen voor de inkwartiering van de soldaten die met Pacieco ingescheept waren. De burgers vernamen het bericht, net terwijl een deel van hen naar de kerk ging of daar was om te biechten, de mis te horen en zich voor te bereiden op het sacrament (zijnde Pasen de achtste april) op de Rooms-katholieke manier. Dat bericht heeft de gewone man zeer ontsteld, omdat ze vreesden voor de tiende penning. De meesten liepen de kerk uit en gingen naar het stadhuis waar de Spaanse foeriers nog bij de magistraat waren. De ene burger ruide de andere op, tot ze luid riepen dat zij geen Spanjaarden binnen wilden hebben, op geen enkele manier. Wanneer men de tijding hoorde en van ver de schepen met de Spanjaarden zag aankomen, is het volk met geweld naar het geschut gelopen. Ze namen ook gereedschap uit het Munitiehuis. In de haven hebben ze het geschut naar de aankomende schepen gericht om hen te kennen te geven dat ze moesten vertrekken naar Bergen op Zoom, wat ze ook deden. Enige tijd later kwam vanuit Antwerpen Pacieco, de overste der Spanjaarden, aangevaren in een marktschip met zijn eigen dienaars. Hij meende dat zijn krijgsvolk in de stad was, maar hij werd gevangengenomen. De Vlissingers vonden bij hem enige geschriften en instructies die hen zeer achterdochtig maakten. Daarom hebben ze besloten zich te verdedigen en overal om hulp te vragen, zowel in Den Briel als elders. Op 27 april kwamen zeven schepen met soldaten aan die door de prins van Oranje gezonden waren. Toen ze hoorden wat er in Rotterdam gebeurd was, hebben zij de overste, Pacieco, samen met enkele van de zijnen aan de galg gehangen, hoewel hij familie van de hertog was. Zij hebben ook het begonnen kasteel, waarvan reeds enige fundamenten gelegd en

gegraven waren, terug onder water laten lopen om zich te beschermen. De materialen, steen, kalk en geld hebben zij tot hun eigen nut aangewend. Graaf Lodewijk zond hen een gouverneur, Jerome Tseraerts, een edelman van de prins van Oranje, samen met luitenant Hautain en enkele Franse soldaten. Hij heeft in korte tijd heel Walcheren ingenomen, uitgezonderd Middelburg en Arnemuiden, welke bezet waren met een garnizoen. Ze hebben ook de stad Vlissingen versterkt met ravelijnen en andere bouwwerken. Met hun krijgsvolk deden zij ook invallen in Vlaanderen en eisten ze de stad Brugge op. Ongeveer alle kerken en kloosters waar zij bij konden komen, werden beroofd. Op dezelfde wijze gingen ze te werk op Zuid-Beveland en belegerden de stad Goes, hoewel tevergeefs. Ze werden als zeeleeuwen gevreesd. Zij vergrepen zich ook aan de Spaanse vloot, die tweeduizend nieuwe Spaanse soldaten bevatte. Hiermee voer de hertog van Medinaceli naar Zeeland. Veel kleine schepen of assabres uit Biskaje, met de hertog en de soldaten, voeren Sluis niet binnen zonder gevaar en schade. Alle andere schepen bleven in Vlissingen met hun bemanning, behalve enkele soldaten op de grote schepen. Deze soldaten vluchtten naar Middelburg, waarbij een deel ervan verdrong. De hertog deed tot wel twintig voornoemde assabres uitrusten, maar ze zijn bij Fort Rammekens (zoals wij hiervoor verteld hebben) door admiraal Worst in brand gestoken. De Vlissingers, die te water meester waren, hebben op 14 januari 1573 zich verstout door in de stad Antwerpen schepen op te halen, die zij vrij wegvoerden. Enkelen hebben zelfs lieden in Antwerpen 's nachts uit hun bed gehaald en gedwongen om in stilte met hen de stad uit te trekken. Door deze en gelijkaardige moedige daden zijn de Vlissingers door bijna iedereen bemind en gevreesd geweest.

Nieuwe Spaanse aanval

Op 10 oktober vertrok opnieuw een vloot met 57 schepen en wel 2000 mannen vanuit Antwerpen en elders naar Middelburg, maar zij werden teruggedreven met verlies van een oorlogschip en een galei. Hetzelfde gebeurde met Sancho d'Avila met ongeveer 50 schepen op de laatste dag van februari. Op 27 april is hij weer met een grote vloot van goed uitgeruste schepen naar Middelburg gevaren, met groot geweld en goede orde met oostelijke wind. Maar zij werden door admiraal Worst en de Vlissingers verdreven tot bij Breskens, waar vijf van hun belangrijkste schepen veroverd werden. De andere schepen geraakten tijdens de strijd niet zonder schade tot Middelburg. De Zeeuwen volhardden in het beleg van Middelburg en Rammekens werd ingenomen. Maar na het vertrek van de hertog van Alva bedacht Requesens, de nieuwe legeraanvoerder en landvoogd, alle middelen om de stad Middelburg (die nu zeer in

het nauw gedreven was) te ontzetten. Daarvoor heeft hij een geweldige armada laten uitrusten. Over de grote schepen had admiraal Sancho d'Avila opnieuw het bevel. Zijn schepen waren groot, goed voorzien en bewapend vol krijgsvolk en scheepslui. De kleinere schepen waren boeiers, kromstevens en heuden met weinig diepgang. Deze waren ook zeer goed met volk en geschut uitgerust. De admiraal had daarop 180 lieden en de viceadmiraal had 130 man. Deze kleine schepen waren met 32 in totaal, buiten de proviandschepen gerekend. Hierover commandeerde als admiraal de Maestro del Campo Julian Romero, een oud ervaren krijgsman. De kleine schepen lagen in Bergen op Zoom en waren in staat om door te varen en Middelburg te ravitailleren. Hun plan was dat Sancho d'Avila van Antwerpen met zijn grote schepen zou afvaren langs de Honte, tot in het zicht van Walcheren.

P 276

Tezelfdertijd zou ook Julian Romero vanaf Bergen op Zoom de Schelde afvaren. Ze zouden elkaar ontmoeten voorbij Zuid-Beveland. Ze dachten dat de Zeelanders zich niet zouden kunnen verweren tegen beide, maar dat misschien het ene of het andere deel van de vloot hen zou verrassen, of tot Middelburg zou geraken. Ze zouden er de proviandschepen mogelijk insturen. Maar het is anders gebeurd, want de admirals en kapiteins van de prins besloten de ene na de andere vloot te bestrijden, vooraleer zij elkaar konden helpen. Ze waren dankzij spionnen op de hoogte van het plan. Zo verdeelden zij ook hun schepen in twee groepen. Ze legden de grote groep op wacht voor Walcheren op het vlakke water, goed bemand. De grootste en sterkste groep was met admiraal Louis de Boisot, met ongeveer negentien of twintig schepen. Ze zeilden zo op 28 januari de Schelde op, naar hun vijanden toe. Ze vonden hen op 29 januari rond Lodijke, voor anker liggend. Hierop lichtten de Zeelanders terstond hun anker en hesen ze hun zeilen. Dit alles deden ze in het zicht van de nieuwe landvoogd, die met heel zijn hofhouding en de edelen op de dijk bij Bergen op Zoom stond. De Zeelanders hebben onmiddellijk krachtig de Spaanse schepen aangevallen bij Reimerswaal. Terstond kreeg de Zeeuwse admiraal een schot door zijn schip en kwamen er mannen onder het dek. Hierdoor werd veel volk gedood en gekwetst, onder andere ook de opperschipper Schot, wiens been werd afgeschoten. Desondanks deed Schot nog zijn werk met een spies in zijn hand. Admiraal Louis de Boisot zelf werd met een musket door zijn kaak en oog geschoten. Zijn schip werd aangeklampt door de admiraal van de Spanjaarden. Hij leek in groot gevaar te verkeren, want velen waren al aan boord geklommen. Een ander schip kwam admiraal de Boisot

echter ter hulp. Ondertussen hadden de andere ook elk een schip geënterd en ze vochten zo gedurende een tijd zeer vreselijk, met wisselend geluk. Tot een stoere jongeling (in Walcheren geboren) in de mastkorf van het vijandige schip van de Spaanse admiraal de Glymes klom. Hij nam de vlag van de steng van de admiraal zijn schip, wond die om zijn lijf en liet zich daarmee naar beneden zakken in het vijandelijk schip. Daarin waren al veel Zeelanders overgeklommen. Door het verdwijnen van de vlag verloren de strijders van de vijandelijke schepen de moed, omdat ze dachten dat het reeds ingenomen was. Tenslotte hebben de Zeelanders zich van tien van de voornaamste schepen meester gemaakt. Andere schepen werden in brand gestoken en de overblijvende vluchtten weg. Vier van de overmeesterde schepen brachten de tijding naar Vlissingen. Vijf schepen werden naar Veere gevoerd, waaronder dat van de admiraal en de viceadmiraal. Er stierven meer dan twaalfhonderd mannen langs beide zijden, onder andere de heer van Glymes, viceadmiraal van de Spanjaarden. Admiraal Julian Romero kroop door een geschutvenster en kwam daar weg met een schuit. Er werd geen genade getoond voor al wie levend gevonden werd. De Spanjaarden werden zomaar over boord gesmeten, met hun gouden kettingen en al. Ze werden niet beroofd, zo verhit waren de Zeelanders. Ze namen ook geen Spanjaarden gevangen. Ondertussen is Sancho d'Avila bij hetzelfde tijt met zijn grote schepen afgevaren, in het zicht van het eiland Walcheren tot voor Breskens. Omdat hij van de andere vloot niets vernam, is hij voor anker blijven liggen wachten. Wanneer hij Julian Romero's nederlaag vernam, zeilde hij meteen terug naar Antwerpen. Hij was te wanhopig om Middelburg te kunnen helpen en had vrees dat ook hij zou aangevallen worden. Na deze nederlaag heeft Middelburg zich overgegeven en bleef Vlissingen zo verder meester van de zee. Er werden veel schepen voor de oorlog uitgerust omdat er in Vlissingen genoeg scheepvarend volk was. Ze hebben zich duidelijk als "leeuwen ter zee" getoond. Maar op 29 oktober 1585 hebben de Staten de stad Vlissingen doen overdragen met Fort Rammekens. Dit gebeurde volgens het verdrag² met de koningin van Engeland, opgesteld door de graaf van Hohenlohe, ook vanwege prins Maurits (die daar heer was). Vlissingen werd overgedragen aan Sir Philip Sidney, afgevaardigde van de voormelde Koningin. Hij heeft de plaats met een Engels garnizoen bezet, aangezien hij er als gouverneur over aangesteld was, zoals ook dezelfde overdracht geschiedde van Den Briel aan Sir Thomas Cecil. Dit zijn plaatsen die de Engelsen nu nog (als onderpand) houden. Hier is ook een nieuwe, degelijke stenen kerk gebouwd voor de

---

² Van Nonsuch.

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
Beschrijving van Vlissingen, p. 274-276

Engelsen, net als een mooi prinsenhof en een prachtig stadhuis op de markt, gedurende de voorbije oorlogen.]

Westwaarts en noordwestwaarts kerend, en langs de kust naar Veere varend, ziet men bij de duinen en zandbergen van dit eiland sommige grote plaatsen of steden die niet besloten zijn met vesten of muren. Men ziet er ook veel dorpen en kloosters. De voornaamste van deze steden zijn Zoutelande en Westkapelle, dat stadsrechten heeft. Dit komt omdat de mooie oude stad, die naar goede gewoonte de beste haven van heel Walcheren had, ongeveer honderd jaar geleden overstroomde.

BIJVOEGSEL

[Het is duidelijk dat het uitzicht van Zeeland 400 jaar geleden heel anders was dan tegenwoordig. Dit kan afgeleid worden uit de oudste zeerechten van Zeeland. Deze hebben meestal betrekking op Westkapelle in Walcheren, waar alleen daar naar het schijnt in die tijd voldoende diepte was voor grote schepen in Zeeland. Dit was net zoals bij Sluis in Vlaanderen. Westkapelle is door de golven vergaan. Men leest nog dat bij oud Dreischor een geschikte haven en een grote diepte was, waarlangs de schepen van Zierikzee uitvaardden. Bij Zierikzee vond de zeeslag in 1304 plaats tussen de vloot van de admiraal van Frankrijk tegen graaf Gwijde van Namen. Naderhand kwamen grote schepen tot Goeree, toen de beste rede, en zeilden tot Steenberghe. Maar de belangrijkste diepte van toen is ondertussen vergaan, en bevond zich waar Oude Tonge, Sommelsdijk, Middelharnis en andere polders werden ingedijkt. Het gat van Vere en Wielingen waren toen niet vernoemd. Maar soms voeren de schepen naar Den Briel of Noordgouwe.]